

Carl Olof Rosenius - Nordens sjelesørger

Innledning

Carl Olof Rosenius er blitt regnet til Sveriges største lekpredikanter. Han skrev aldri bøker, men allikevel var han en av de tre mest leste forfattere i Sverige i det 19. århundre, i tillegg til Selma Lagerlöf og August Strindberg. Grunnen til det, var at han ble ansvarlig for bladet Pietisten, som skulle få en så unik posisjon. Der skrev han mange oppbyggelige stykker, som senere ble utgitt i bokform. Det har kommet ut ca. 90 ulike titler av Rosenius på svensk. Hans skrifter har blitt oversatt til over 31 språk. Hans bøker har blitt trykket i over 2 millioner eksemplar på svensk, og 1 million eksemplar på utenlandske språk. Han døde 24. februar 1868, 52 år gammel. Men i løpet av den korte tiden, fekk han preget et helt folk, ikke bare i Sverige, men i hele Norden og videre ut. Han har fått, og fortsatt preger, mange mennesker. Meget må utelates, på den plassen vi har til rådigheten i en slik artikkel, men jeg vil allikevel gi et lite riss av denne mannen som har betydd så mye for både undertegnede og for mange mennesker. ”Så lenge her overhodet finnes levende kristendom”, vil hans navn alltid være kjær og aktuell.

Hvem var han?

Hvem var denne mannen, som setter slik preg på så mange? Carl Olof Rosenius ble født i Nysätra prestegård, cirka 7 mil nord for Umeå, den 3. februar 1816, som den tredje i rekken av syv søsken. Hans far hette Anders Rosenius og var prest. Hans mor hette Sara Margareta Norenus og var datter til presten Olof Norenus. Anders var en kjent nylesarprest. Nyleseriet var en vekkellesbevegelse i Norrland. Kort sagt var denne retningen preget av Luther og Skriften. På møtene leste de Luther, og hernhutiske sangbøker ble brukt. Nyleseriet satte djupe spor i Carl Olof åndelige utvikling, der han hadde sine åndelige røtter. Det var ikke underlig at Luther og Skriften fulgte Rosenius og stemplet ham for livet. Grunnen til at han ble en flittig Luther leser var at ”jeg kom i større nød og fant hos Luther en sterkere, friskere ånd til å hjelpe i slik nød.” Meningen var at han skulle studere teologi, og bli prest. Men det ble det ikke noe av, selv om han en tid tenkte på det. Hans mor fortalte en gang at hun hadde underlige drømmer i den tiden før hun skulle føde Carl Olof. Ofte måtte hun spørre: Hva skal det vel bli av dette barn? Mon Herren har tenkt det skal bli et utkåret redskap? Av natur var han innadvendt og stillefare. Som hos hans mor var det også hos han et tydelig drag av melankoli. Han sa selv at få var de stundene da mitt hjertet var fritt, trygt og salig, slik som det burde være. Han gjekk ofte for seg selv og grublet.

Trekk fra barndommen

Det fortelles at Carl Olof holdt sin første ”preken”, da han kun var to år gammel. Han hevdet iherdig ovenfor sin eldre bror, som tvilte på noe han hadde sagt. Da sa Carl Olof til ham: ”Den som ikke tror, skal bli fordømt.”

Under skolegangen i Umeå, fekk Carl Olof oppleve forsmedelsen med å være en kristen, der han ble spottet for farens skyld, som overalt ble omtalt som ”leser-prest.” Mer enn en gang ropte

kameratene etter han: "Hvordan går det til, når din far føder folk på ny?" Han skulle få oppleve det som Herren taler om i Joh.15,20 *"Kom i hu det ord som jeg sa til dere: En tjener er ikke større enn sin herre. Har de forfulgt meg, så vil de også forfølge dere."*

Det blir aldri populært å være en kristen. *"Og alle som vil leve gudfryktig i Kristus Jesus, skal bli forfulgt."* 2.Tim.3.12. Alle steder der det finnes sann kristendom, blir en forfulgt, på en eller annens slags måte. Men du skal merke deg at det er ikke deg personlig som blir angrepet, men det er Jesus i deg som blir forfulgt.

De gamle skjelnet mellom det "indre" og det "ytre" kors.

Det indre kors: Her tenker vi på anfektelse. Det er djevelens angrep på deg, fordi du lever med Jesus.

Det ytre kors: Det er alt det du som kristen må gå igjennom fordi du tror på Jesus, og følger ham. Du er fremmed i denne verden, og er underlig i de verdslige sine øyner. Derfor blir livsveien ofte smal og vanskelig for deg som tror på Jesus.

Åndelig gjennombrudd

I juleferien 1830,

kort tid før han fylte 15 år, skjedde det noe. Han kom en dag ned til frokostbordet. På bordet lå det en bok av Pontoppidan "Troens speil". Så sier han: Skal jeg speile troen nå? Han slo opp boken, leste litt i den. "Et menneske kan vise stor flid i sitt arbeid, være trofast i ord og gjerninger. Han kan kjenne hele Bibelen og være enig i alt det som står der, tappert erkjenne den sanne lære, ja, besegle den med sitt blod. Om tilstanden i menigheten fordrer det og Gud vil, kan han gjøre mirakler i Jesu navn. Men likevel kan han mangle Guds barn rette kjennetegn, den rettferdiggjørende og saliggjørende tro og med alle sine dyder gå evig fortapt." Dette ble en stikk i Rosenius sitt hjerte. Mens han leste dette forstod han at han selv var fortapt, og var fremmed for livet i Gud. Mens han gjekk på skole i Umeå var han alltid i Säfvar i feriene. Da gjekk han for seg selv ute i skogen, ja opp til flere dager i trekk. Da bad han, leste og grunnet på Guds ord. Der fekk han oppleve og se at frelsen ikke grunner seg på sin egen fortjeneste eller verdighet, men på Jesus ålene, og på hans fullbrakte verk som ligger utenfor meg. Der fikk han oppleve at Jesu rettigheter var hans rettigheter.

Familien

I 1843 giftet han seg med Agatha Ulrika Lindberg. Men det skulle bli en hard tid. Av de seks barnene de fekk, døde tre. Høsten 1849, døde Johannes 3 år gammel, etter noen dagers sykdom. "Han gikk fra oss til den store barneskaren hos den far som er over alle fedre," skriver han i et brevne. Året etter mistet han nok et barn, Maria Lydia 1 år gammel av skarlagensfeber. Det tapet var veldig stort for Rosenius. Til en venn skriver han: "Mitt hus er et sørgehus, sykdom og død har atter gjestet oss. Jeg skal i dag gi tilbake til jorden støvet av vårt mest elskede barn, vår lille Maria Lydia." Han sier at vi hadde tydelig merket og kjent at vi var vel mye bundet til Lille Lydia. Midt oppe i alle anfektelser Rosenius var i den perioden, og tapet av flere barn, var dette veldig tungt for ham. Men samtidig skriver han at han er glad for å merke hvordan Gud ikke lar oss sovne i verdslighet, men tukter og renser oss. I 1.Kor 7,29-31 står det: *"Men dette sier jeg, brødre: Tiden er kort! Heretter skal de som har hustru, være som de som ikke har, de gråtende som de som ikke gråter, de glade som de som ikke gleder seg, de som kjøper, som de som ingenting eier, de som bruker verden, som de som ikke bruker den. For denne verdens skikkelse forgår."* På bakgrunn av disse vers sier han, at jeg ikke vet hva jeg skal ønske: Ha eller ikke ha, når en skal eie på den måten som om en ikke hadde – å gjøre dette er vanskelig.

Om ikke nok med det. Senere døde Martin Josua. I et brev skriver han: *"Ja, dette har ikke vært liten prøvelse for oss. Det har ganske tatt fra oss håpet om å få noe paradys her på jorden."* Da de fikk et nytt barn, skrev han til en venn: *"Det er vel på grunn av det Gud har gjort i vårt hjem at jeg aldri ved et slikt tilfelle har glede meg så lite som nå. I dag ser jeg den lille Guds gave. I morgen vet jeg ikke hva som kan skje."*

Maja Lisa Söderlund

Den som skulle få bety mest for Carl Olof åndelige utvikling og liv, var Maja Lisa Söderlund. Hun ble født 1794 og døde 31 Juli i 1851. Hun var utrustet med helt uvanlige åndelige gaver. Hun reiste rundt om i soknet, og leste fra Luther. Sommeren 1834 ble han kjent med Maja Lisa. De skrev flittig brev til hverandre i flere år. Rosenius sa under sine siste år, at ingen har betydd mer for hans åndelige utvikling enn Maja Lisa. Hun lærte han til å feste blikket på det vesentlige. Maja Lisa var en god sjelesørger, og var som en åndelig mor for ham.

I ett brev som han skriver til henne, skriver han hvordan han tror at Maja Lisa skulle svare han i en bestemt sak: Så skriver hun tilbake: *"Nå men Carl, hvordan står det til med selve livet?"*

Maja Lisa skjelnet skarpt mellom lov og evangelium, og hun viste Rosenius den veien.

I et brev som han skriver til henne, får vi et godt innblikk i hans indre liv. Han strevde mye. Det skyldes som tidligere nemt, en del hans natur. *"Jeg har min tilflukt, mitt fristed, min borg og festning i Jesu forsoning. Ja, kort sagt består hele mitt liv i å holde fast på de dyrebare løftene om Guds nåde. Jeg er nå likevel kjøpt - akkurat slik som jeg er! Stundom er jeg lykkelig i denne tro, så jeg må synges: "Salig är jag, himmel og jord må stå eller falla!" Ellers har jeg ikke noen særlig glede av å være her. Så godt jeg kan, får jeg oppmuntre meg med Ordet. Hadde jeg bare vært fri det vonde kjødet, skulle jeg alltid vært glad. Akk ja, om jeg kunne være mer gudfryktig, from og alvorlig! Min lettsindighet er min verste plage. Jeg tror jo at Gud ikke tilregner med det - for Kristi skyld har jeg en daglig syndsforlatelse. - den gjelder alltid. Men dette varer bare en liten stund. Før jeg vet ordet av det, er jeg styrket ved et nådeblick fra min Frelser, eller iallfall ved et nådeløfte, og det betyr mer enn nådeblick. Ja, kjære venn, jeg kjenner at ingenting, ingenting annet enn Gud og hans ord kan trøste mitt hjerte."*

Kamper og anfektelser

Året 1859 synes å ha vært et år med mye indre kamp og anfektelse for Rosenius. Til en venn skrev han i mai samme år. *"I går måte jeg imidlertid tenke meg om ved den herlige teksten i Joh.3,16. Jeg fikk dyp, salig trøst fra Guds uutsigelige gave. Men hvor forunderlig fort kan ikke dette forsvinne, ja, blåses bort av fristelsens uvær! Likevel vil jeg ikke helt forlate den gamle, dyrebare gaven."* Til en fortrolig venn skriver han i 1864, der vi får et innblikk i over 30 års kristendom. Vi hører til stadighet, at vi må komme oss videre i kristendommen, og bli en seirende kristen. Dette tales om på en slik måte, at synden i vårt liv ikke lenger er en plage for oss. For Rosenius var det annerledes. *"O, min broder, hvor underlig er ikke dette liv, "det skjulte liv med Kristus i Gud" Ja, jeg arme har hatt èt ønske over alle andre og strebet etter det i mer end 30 år, at jeg skulle bli en from og alvorlig kristen. Men ennå er jeg ikke blitt det, men jeg våkner hver morgen for at gjøre samme sørgelige erfaringer av synd og lettsindighet."* Han opplevde det som alle sanne kristne får oppleve, at en kristen har to naturer. *"For kjødet begjærer imot Ånden, og Ånden imot kjødet. De to står hverandre imot, for at dere ikke skal gjøre det dere vil."* Gal.5,17. Med en gang vi kom til troen på Jesus, kom vi inn i en livslang kamp mellom disse to naturer, der utgangen på den ene alltid blir døden.

Men så lenge vi lever her på jorden, må vi leve i spenningen mellom disse to naturer.

*”Høyst elendig går jeg, Men i Kristus står jeg Dog i
hellig skrud. Jeg i dette klede Ren og skjønn kan trede
Frem for himlens skrud”*

Det var i denne spenningen Rosenius levde i, livet igjennom. *”Høyst elendig går jeg”* det er bare den ene siden. *”Men i Kristus står jeg Dog i hellige skrud”* Vi eier en fullkommenhet i Jesus. Han er min hellighet, mitt liv, min renhet. Alt hans er mitt. *”Og den herlighet som du har gitt meg, har jeg gitt dem”* Joh.17,22. Dette skjer ved en tilregning gjennom Ordet.

Pietisten

Vi kan ikke snakke om Rosenius, uten å nevne Pietisten. Den skulle bli Rosenius sitt viktigste livsverk. Gjennom Pietisten fikk Rosenius stor innflytelse ikke alene i Sverige, men også til det øvrige Norden og videre ut. George Scott var hovedredaktør for tidskriftet og Rosenius var hans medarbeider. Når Scott reiste frå Sverige ble Rosenius redaktør og utgiver.

Gjennom 25 år (1842-67) ble Pietisten for ham en talerstol, der han fekk titusener i tale, til oppbyggelse og lærdom, hver eneste måned. Her er vi inne ved selve hemmeligheten til Carl Olof Rosenius' overveldende innflytelse over kristenlivets utvikling ikke bare i Sverige, men gjennom hele Norden.

Fra 1841 var Rosenius ansatt som forkynner i Stockholm. Slik ble de fleste artikler i Pietisten først holdt som taler i Salen og senere i Betlehems kyrkjan. De ble så skrevet, og hvert ord ble veiet og vurdert før de gikk i trykken; ikke bare av ham selv, men i en krets av hans nærmeste venner. Dette forklarer sikkert mye av den gjennomslagskraft skriftene fikk.

Første nr. kom ut i januar 1842 med 600 eksemplar. Så steg abonnementtallet jevnt og trutt. I årene 1860-66 kom det en sammenhengende grundig Romerbrevskommentar i Pietisten. Denne Romerbrevstolkningen, som han arbeidet med i syv år, er blitt regnet som kronen på verket.

For å sette Pietisten inn i en sammenheng, kan vi nevne at mens Sveriges største avis ”Aftonbladet” låg på 4000 abonnenter, steg Pietisten til over 10 000 abonnenter. Dette viser hvilken utbredelse og innflytelse Pietisten hadde ute blant folk. Det var ikke slik som en kan møte i dag, når det kommer et blad inn i hjemmet. Da kan en si: Er det nå enda et blad? Vi har ikke tid til å lese alt sammen. Så blir det liggende i en avis-korg. Pietisten ble lest. Og mange fekk hjelp i sitt Gudsforhold, og det ble til hjelp og trøst for mange.

Grunnen til at Pietisten hadde den fremgang, sier Carl Olof at ”Herren råder for Pietisten. Hans navn er Under.” Pietisten kom som sagt ut månedsvis. Men etter at Rosenius var ferdig med gjennomgangen av Romerbrevet, bestemte han seg for å gi det ut kvartalsvis. Grunnen til det var at dette arbeidet tok så mye av hans krefter.

Særdraget i Rosenianismen

En kan karakterisere emnet for hele hans virksomhet i følgende: Intet i meg, men alt i Jesus. Hovedsaken i hele Rosenius sitt liv og virke har hele tiden vært: Forholdet mellom lov og evangelium.

N. O. Rasmussen sier at ”en sterk og klar fremholdelse av så vel Guds hellige lov og av dommen i dens fulle strenghet som av Guds frie, grenseløse og ubetingede nådetilsagn i evangeliet på grunnlag av Jesu Kristi fullbrakte verk som vår stedfortreder og forsoner – det er noe av det mest karakteristiske og egenartede ved C. O. Rosenius’s forkynnelse og i all ekte ”rosenianisme” siden”

”For likesom de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så skal også de mange stå som rettferdige ved den enes lydighet.” Rom.5,19. ”Her forkynner apostelen til oss at det er bare ”gjennom *den enes* lydighet vi blir rettferdige” Så er da dette min eneste rettferdighet: Ikke *min* lydighet, men *hans* lydighet. For selv når mitt *nye* menneske ville være lydig, er likevel den gamle naturen i meg full av ulydighet. Derfor er det nå min eneste trøst at Kristus var lydig *for oss.*” Her er vi inne ved sentrum av Rosenius sitt liv og forkynnergjerning. Tidleg på våren 1849 reiste Rosenius igjen til Norrland. Han skulle besøke sin gamle mor. I et brev gir Rosenius en levende skildring av sine opplevelser på turen. ”Du har kanskje hørt at jeg har vært ute på en lang reise. Den varte i over seks uker, selv om jeg ikke var lenge på hvert sted. Det var en ganske oppmuntrende reise. Det er især den gamle artikkelen om frihet fra loven, som igjen har vært middel til å bringe troens liv og fortrøstning til mitt hjerte, så jeg nå ofte sier til meg selv: Står jeg under loven, skal jeg svare for loven. Da kan jeg ta avskjed fra all tanke på salighet, da er alle troende fortapt, intet kjød blir frelst, og da er Kristus død forgjeves. Er jeg igjen ikke under loven, men Guds Sønn er død under loven for å forløse dem som var under loven, da var det akkurat det loven ikke kunne utrette, som Gud gjorde da han sendte sin Sønn i syndig kjøds lignelse. Da er jeg fremdeles i en herlig frihet, da er jeg på en slik plass at ingen synd kan tilregnes meg, der ingenting i meg kan fordømmes. Fra Norrland kunne det visst ære mye å fortelle. Men jeg vet ikke hva jeg skal begynne eller slutte med. Kort sagt: det er herlig i sammenligning med det vi ser på jorden”

Gjeldsbrevet

Det er så frigjørende å lese Rosenius sine skrifter. Han får meg til å vende mitt blikk fra meg selv, og over på ham som har kjøpt meg til Gud med sitt blod. Dette prøvde han å vise i mange sammenhenger, ikke bare fra talerstolen, eller gjennom det skrevne ord.

Oscar Ahnfelt som er den kjente sanger og predikant fortalte en gang, da han var svært fattig, og han trengte hjelp. Rosenius hjalp folk økonomisk når det var nødvendig. En som ofte hjalp Ahnfelt var Rosenius som var en hans beste venner. En gang måtte han låne ett hundre riksdalar. Det ble undertegnede et gjeldsbrev. En del måneder senere får Ahnfelt et rekommandert brev. Han skjønnte at det var pengekravet fra Rosenius. Nei! Det var hans eget gjeldsbrev, og hans egen skrift var strøket over med store streker. Litt lenger nede stod det med en annen skrift fra 43,25 ”*Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu.*” ”*han haver tagit handskriften oss av vägen och naglat den vid korset.*” - *Guds fulla frid vare med dig och dina*” Din broder C. O. R-s.

Ahnfeldt forteller senere at dette gjeldsbrevet gjemte han som et klenodium. Når det i anfektelsens tider var vanskelig å tro Guds nåde, minnet det ham om den himmelske kreditor som også er villig til å stryke ut all gjeld. Dette forteller litt om hva som bodde i Rosenius sitt sinn. Det er dette alt dreier seg om. Så benyttet han hver anledning til å vitne om den Frelser som har løst oss ut. ”*For dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra den dårlige ferd som var arvet fra fedrene, men med Kristi dyrebare blod, som blodet av et feilfritt og lyteløst lam.*” 1.Peter 1,18f.

Når vi taler om særdraget ved Rosenianismen, må vi også ta med de sanger han har skrevet.

Mange av hans sanger kom som regel i Pietisten. Senere ble de utgitt i hefteform av Ahnfeldt sammen med Lina Sandell og Oscar Ahnfeldt. Disse sanger ble også, og er fortsatt til stor velsignelse for mange.

*”Sjå, dette er nåden som gjorde meg fri, Sjå, dette er
nåden som styrkjer i strid! Sjå, det er Guds nåde for alle
som ein: ./: Han ser meg i Jesus, ./:Ja, evig i Jesus rettferdig og rein!”*

Avslutning

Carl Olof Rosenius liv ble ikke så langt. Han ble 52 år gammel.

Han ble jordfestet i Johannes kyrka i Stockholm av biskop A.F Beckman den 28. Februar. Etter jordfestelsen talte Biskopen over Åpb.14,13 *”Salige er de døde som dør i Herren fra nå av. Ja, sier Ånden, de skal hvile fra sitt besvær, for deres gjerninger følger dem.”*

Så var hans tid omme. Så kunne han si at *”Jeg har stridd den gode strid, fullendt løpet, bevart troen. Så ligger nå rettferdighetens krans rede for meg, den som Herren, den rettferdige dommer, skal gi meg på den dag – ja, ikke bare meg, men alle som har elsket hans komme.”*

2.Tim.4,7.8.

”Kom i hu deres veiledere, de som har talt Guds ord til dere! Legg merke til den utgang deres livsferd fikk, og følg etter dem i deres tro.” Hebr.13,7.